

Opbrengst Bewegingsdag 1 december 2025

Naar een krachtige, brede en diverse beweging voor agroecologie

Op 1 december 2025 kwamen actieve mensen uit het Agroecologie Netwerk samen in Ede voor een intensieve Bewegingsdag. Het was de vierde grote samenkomst van dit jaar, waarin we de nadruk legden op het verdiepen en delen van ervaringen in de [werkgroepen](#) van het Netwerk. Ongeveer 50 jonge en oudere mensen uit het hele land (en zelfs uit Duitsland en België) vonden elkaar rond een gezamenlijke vraag: *Hoe bouwen we, met al onze verschillende perspectieven, aan een sterke agroecologische beweging in Nederland?*

➤ **Wil je graag in de signal- groep en de emaillijst van het AEN?**

Stuur een mailtje naar info@agroecologie.nl of [klik hier voor de signal-groep](#)

➤ **Meedraaien in een werkgroep? Meer weten?**

Mycelia van Hoop: Eva en Marcha, myceliavanhoop@proton.me

Agroecologische gebieden: Janneke Bruil, janneke@cultivatecollective.org

Labour and migration: Stijn Kluck, stijn.kluck@gmail.com

Agroecologisch Kennis Collectief: Darleen van Dam, Darleen.vandam@wur.nl

Land: Eliane Bakker, eliane@toekomstboeren.nl

Een sociaal-politieke, wereldwijde beweging

Na een speels lied, keken we met Darleen kort terug op de afgelopen jaren netwerkopbouw. Daarbij kwam naar voren hoe de verschillende werkgroepen het kloppend hart van het netwerk vormen, en tegelijk hoe lastig het soms is om het overzicht te bewaren over al die initiatieven. Ook hoorden we van Leonardo hoe ons netwerk geworteld (en direct verbonden) is met een indrukwekkende internationale beweging van boeren, vissers, herders en inheemse gemeenschappen.

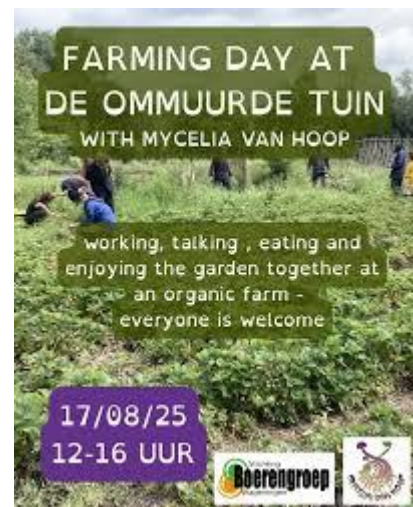
Scherp werd neergezet dat agroecologie meer is dan een verzameling landbouwpraktijken: het gaat om een sociaal-politieke beweging voor rechtvaardige voedselssystemen, waarin kennis uit de boerenpraktijk, uit sociale bewegingen en van onderzoekers elkaar nodig hebben.

Trots en dromen in de werkgroepen

De vijf werkgroepen gaven in korte pitches aan: waar zijn we trots op, wat speelt er nu, en waar dromen we van als tijd en middelen geen beperking zouden zijn? Deelnemers kregen zicht op elkaars projecten en ambities, en tegelijkertijd werd duidelijk hoezeer de werkgroepen elkaar in feite versterken.

Mycelia van Hoop

De werkgroep Mycelia van Hoop heeft als doel om agroecologische boeren, activisten en andere bondgenoten dichterbij elkaar te brengen door het organiseren van werkdagen op verschillende agroecologische boerderijen door heel Nederland. Op basis van een cultuur van wederzijdse hulp, werkt Mycelia van Hoop aan het samen leren over agroecologie en het versterken van de agroecologische beweging die een brug slaat tussen burgers en boeren, stad en platteland, en menselijk en niet-menselijk leven.

Waar we trots op zijn:

- Links die gemaakt zijn met het AZC in Wageningen. We hebben bewoners van het AZC meegenomen naar meewerkdagen, we hebben op de moestuin van het AZC meegewerkt en we hebben bureaucratische/juridische dingen uitgezocht
- Meewerkdagen die we op boerderijen hebben georganiseerd en waar (veel) mensen op afkwamen.

In 2026 willen we nog meer verbinding maken tussen boeren, migranten en actieve mensen uit het Agroecologie Netwerk. [Mycelia heeft ook een instagramkanaal.](#)

Agroecologische gebieden

We zijn er trots op dat we agroecologische principes tot leven brengen in drie gebieden in Nederland: het Amsterdamse poldermeergebied, het [stroomgebied Zuid-Veluwe](#) en Friesland. In deze gebieden worden relaties versterkt tussen plaats en gemeenschap, tussen verleden en heden, tussen economie en cultuur, en tussen jong en oud. Kennis, bijvoorbeeld over fermentatie, bodemgezondheid en ambacht, wordt lokaal gedeeld en aangepast.

Voedselsoevereiniteit is een centraal element: We streven naar veerkrachtige gebieden die minder afhankelijk zijn van externe inputs en van import, en waar waarde (economische, culturele en ecologische) in de regio behouden blijft. Een territoriale identiteit vormt de basis van het werk: kennis van de geschiedenis en de kenmerken van een gebied helpt mensen er zorg voor te dragen. Daarbij kijken we ook naar onze diepe historische verbondenheid met andere gebieden en andere culturen die ons mede gevormd hebben, en dat nog steeds doen.

Ons werk is belangrijk omdat we op plekken waar mensen leven bouwen aan verbondenheid en moed in de context van de ontkoppeling tussen gemeenschappen en hun gebieden, een groeiend fascisme en polarisatie. De diepe geschiedenis van gebieden vertelt ons veel over onze toekomst en biedt een prachtige kans om bewegingen te verenigen.

Plannen voor 2026:

- Een lerende gemeenschap die rond het vuur in gebieden zit en samen leert en groeit en groeit
- Een gedeeld verhaal ontwikkelen voor de hele Nederlandse Delta
- Een culturele transformatie teweegbrengen – scaling deep

Rooting Deeper Festival

In mei 2025 organiseerden we in Ede de eerste editie van dit festival, met een dag fietsexcursies en een dag festival. Daar kwamen meer dan 600 mensen. We zijn er trots op dat we dekoloniale artiesten en kunstenaars bij het AEN hebben kunnen betrekken. En dat we een manier hebben gevonden om onze beweging te vieren.

Wat vooral betekenisvol was is dat er veel nieuwe verbindingen zijn gelegd: a) Landbouw met antifascisme én spiritualiteit, b) lokaal, landelijk en internationaal, c) kinderen en grootouders, d) boeren en burgers, stad en platteland. Het idee is om dit festival elke 2 jaar te houden. Hopelijk sluiten nieuwe mensen zich aan bij het organisatieteam.

Arbeid en migratie

Agroecologie gaat over rechtvaardigheid, en die begint bij de rechten en waardigheid van de mensen die ons voedsel produceren. Met ongeveer 300.000 arbeidsmigranten die een groot deel van het werk in de landbouw verzetten, is een rechtvaardig werk voor arbeidsmigranten centraal voor het agroecologische verhaal in Nederland. Want in de Nederlandse landbouw is er sprake van uitbuiting van arbeidsmigranten.

Met ruim 20.000 vaak niet-gelicentieerde en weinig gecontroleerde uitzendbureaus spelen loondiefstal, slechte huisvesting en onzekere contracten op als groot probleem. De slechte, dure en overvolle huisvesting is zo problematisch dat tweederde van de daklozen in Nederland

voormalige arbeidsmigrant is. Deze situatie wordt in stand gehouden door zwakke wetgeving, een ondergefinancierde Arbeidsinspectie en de politieke invloed van grote retailers en uitzendbureaus. Versterking van het arbeidsrecht, en een robuuste inspectie zijn cruciaal om de situatie voor arbeidsmigranten te verbeteren.

Solidariteit met vakbonden en migrantenorganisaties is essentieel om ons als agroecologiebeweging hard te maken tegen de uitbuiting in de landbouw. We zijn trots op de bondgenootschappen die we het afgelopen jaar hebben gebouwd met deze organisaties en daar gaan we in 2026 mee door. We hebben een [manifest gemaakt over arbeidsmigratie](#) en nodigden anderen uit om mee te denken over manieren om ervaringen van migrerende arbeiders zichtbaar te maken en uiteindelijk te verbeteren.

De werkgroep organiseert op 16 februari 2026 een diner om samen met arbeidsmigranten te eten en op 5 maart een filmavond.

Toegang tot land

Langdurige zekerheid omtrent landgebruik is essentieel voor het maken van duurzame investeringen (zoals bomen of bodemvruchtbaarheid verbeteren) en voor een zeker bestaan voor de boer. Toekomstboeren ondersteunt boeren met het verkrijgen van land, brengt landproblematiek onder de aandacht en maakt zich sterk voor een andere pachtwet. De komende tijd gaat de Landwerkgroep, die [wordt getrokken door Toekomstboeren](#), aan de slag met een inventarisatie onder leden van Toekomstboeren en onder net afgestudeerde boeren naar de behoefte aan grond. In hoeverre kunnen (nieuwe) boeren starten, of lukt dat niet omdat ze geen toegang hebben tot grond? Hoeveel grond hebben ze nodig? Op welke vlakken willen ze zekerheid om te kunnen starten? Waar lopen boeren tegenaan in de zoektocht naar grond, welke routes zijn er en wat kunnen we leren van succesverhalen?

Agroecologie Kennis Collectief

Het Agroecology Knowledge Collective (AKC) versterkt de samenwerking tussen onderzoekers, studenten en boeren, zodat onderzoek echt transdisciplinair wordt en in de praktijk bruikbaar is. We willen een realistische structuur en richting die past bij de verschillende behoeften en beschikbaarheden van boeren en onderzoekers.

Het AKC biedt praktijkgerichte ondersteuning voor onderzoekers om te laten zien hoe agroecologisch onderzoek volgens AE principes kan worden uitgevoerd. We richten ons op betere werkwijzen voor samenwerking met boeren in het hele onderzoeksproces (van probleemdefinitie tot interpretatie en toepassing).

Er zijn veel ideeën, maar de beperkende factor is structureel: tijd en capaciteit bij zowel boeren als onderzoekers. Daarom wil de groep eerst een heldere rolkeuze maken (praktijkgerichte supportgroep, platform/connector, of advocacy) en vervolgens een beperkte, haalbare actielijst prioriteren.

Als eerste concrete acties zijn genoemd: mobiliseren rond betere financiering voor boerenparticipatie, scherp krijgen wat het AKC voor de Federatie kan betekenen, en het vereenvoudigen van het publiceren/aanvullen van content op de website.

Open Space

Na de lunch en wat beweging op live muziek in de buitenlucht, verschoof het programma naar een Open Space sessie die over de werkgroepen heenging. De centrale vraag was: wat kunnen we, vanuit onze verschillende posities, samen doen om het netwerk én de agroecologische beweging te versterken?

In een van de sessies stond migratie en arbeid opnieuw centraal, ditmaal met een scherpere focus op het poldermeergebied rond Amsterdam. Deelnemers onderzochten hoe verhalen van migrantenarbeiders vaak “weggefrommeld” zijn in de dominante geschiedenis van het landschap, en hoe we die verhalen weer naar boven kunnen brengen.

Er werd gesproken over de continuïteit tussen koloniale uitbuiting en hedendaagse arbeidsverhoudingen, en over mogelijkheden om plekken van uitbuiting én van verzet in kaart te brengen: welke boerderijen, distributiecentra of dorpen zijn hotspots, en hoe kunnen we daar als netwerk aanwezig zijn? Tussen de serieuzere analyses door klonk ook de speelsere oproep tot “make migration sexy again”: migratie niet alleen als probleem framen, maar als bron van nieuwe relaties, kennis en cultuur binnen agroecologische gemeenschappen.

Voor het Kenniscollectief kwam in de open space vooral naar voren dat “vragen ophalen bij boeren” op zichzelf niet genoeg is: de groep benadrukt dat boeren in alle stappen van onderzoek moeten meedoen (probleemdefinitie, methodekeuze, interpretatie, toepassing). Daarnaast zijn er ideeën genoemd rond richtlijnen/voorbeelden voor samenwerking, training en peer learning voor studenten en begeleiders, matchmaking (o.a. stages/scripties) en het bouwen van een lichte gezamenlijke kennisinfrastructuur (website/kenniskaart/inventaris).

Structuur en samenwerking

Andere open-space sessies richtten zich op de vraag hoe de interne structuur van het netwerk beter kan aansluiten bij de praktijk van de werkgroepen. Er werd geconstateerd dat de werkgroepen de motor van het netwerk zijn en dat de stuurgroep vooral een dienende rol zou moeten spelen: verbinden, zichtbaarheid creëren en praktische ondersteuning bieden waar dat nodig is. Ideeën die op tafel kwamen, waren onder meer het werken met vaste contactpersonen per werkgroep, regelmatige korte online check-ins en een helderder ritme van gezamenlijke netwerkdagen.

Ook werd er gesuggereerd dat we een betere onboarding kunnen organiseren voor nieuwe mensen, bijvoorbeeld door elke twee maanden een introductiewebinar van een uurtje te houden. Tegelijkertijd was er een gezonde terughoudendheid: liever een paar concrete afspraken die haalbaar zijn, dan een lange wensenlijst die in de drukte van alledag onuitvoerbaar blijkt.

Agroecologie is relationeel

In de cirkel werd geogst wat er in de verschillende sessies was besproken. De oogst liet zien dat de dag zowel inhoudelijk als organisatorisch veel in beweging had gezet. Inhoudelijk werd de verbinding tussen agroecologie en sociale rechtvaardigheid aangescherpt, met bijzondere aandacht voor migratie, arbeid en de positie van mensen in kwetsbare omstandigheden.

Deelnemers benoemden de behoefte aan een helderder gezamenlijk verhaal: wat is het specifieke van deze agroecologische beweging, en hoe? Er werd gereflecteerd dat de vele jonge mensen in ons netwerk, onze groeiende verbindingen met vakbonden en antifascisme en onze diepe internationale wortels maken dat we een unieke beweging zijn. Ook klonk de wens om de verbinding met boeren en boerenorganisaties sterk te houden in ons netwerk.

De bewegingsdag in Ede heeft daarmee gedaan wat zij beoogde: zij heeft de aanwezigen geholpen om elkaar te vinden in hun diversiteit, om kennis te delen over grenzen van disciplines en achtergronden heen, en om nieuwe verbindingen te leggen die verder reiken dan de dag zelf. Het werd duidelijk dat er ontzettend veel gebeurt in de werkgroepen van het Netwerk en dat we samen een krachtige beweging vormen.

Deelnemers gingen naar huis met concrete ideeën – van het verder uitwerken en verspreiden van het manifest over arbeidsmigratie tot het versterken van verbindingen tussen boerderijen en asielzoekerscentra – maar ook met een hernieuwd gevoel van gezamenlijkheid. Agroecologie werd op deze dag niet alleen besproken als concept, maar vooral geleefd als een manier van samenwerken: relationeel, kritisch, zorgzaam en gericht op rechtvaardigheid en waardigheid.

www.agroecologie.nl